

Alin Ozinian: Dolma, İttihatçılar ve İntikam Tanrısı Nemesis

Posted on 25/08/2019

Geçen hafta sosyal medyada yine oldukça eğlenceli “diyaloglara” şahit olduk. Armenian Food, (Ermeni Mutfağı) adlı amatör bir hesap tweetinde dolmanın (sarmanın) bir Ermeni yemeği olduğunu iddia etmek hatasına düşünce, haliyle ceberut “Dolma’nın milli kimliğini koruma gönüllerinden” gerekli cevabı aldı.

Halkımız milli konularda hassas, konu yemek olunca daha da hassas. Güzide Türk mutfağına Ermeni’si, Rum’u, çeşit çeşit “belası” musallat olursa onlar da doğal olarak mutfaklarını korumak, kollamak, düşmana yerini göstermek için şahlanıyorlar. Haklılar, tavırları kesinlikle anlaşılır.

Mutfak dediğimiz şey hakkında amatör bir kaç kelime etmeden önce, bahsettiğim tweete gelen cevaplardan bahsetmek istiyorum. Öncelikle, insanlar dolmanın bir Türk yemeği olduğu, Ermenilerle hiç bir alakası olmadığını, bu iddianın hain bir saldırı, akıl almaz bir komplo olduğunu kanıtlamak için dolmanın Türkçe bir kelime olduğunu gerçeğine başvurmuşlar. Tutarlı gibi gözüküyor ama değil.

Bunun dışında bol bol hakaret de var; salaklık, hırsızlık, hainlik, bölücülük - bildiğiniz sıfatlar işte...

Bir de etno-sembolcüler var, tutkun oldukları sembollerini paylaşarak milliyetçiliklerinin temelini oluşturan korku ve duygusallık arasında gelip gidenler. Cevap olarak paylaşılan Türk bayrakları, İslami semboller, marşlar, özlü sözlerin yanı sıra birçok kişi gibi benim de şaşkınlığa sebep olan “Bir daha düşün istersen” ya da “siz seversiniz” ibaresi ile paylaşılan

İttihatçı şeflerin fotoğrafları...

Yaşadığımız şaşkınlığın sebebi bir Ermeni'nin "Dolma Ermeni mutfağına ait bir yemektir" iddiasına verilen üstü örtülü "Size bir daha soykırım yapmak lazım" cevabı; dahası yapılmadığı iddia edilen bir soykırımla övünmenin, hatta bunun yeni bir tehdit aracı olarak kullanmanın mantıksızlığı.

Hrant Dink, "Soykırım o kadar büyük bir suç ki, insanların kabullenmek istememesini anlıyorum..." diyordu. İyi kalpliydi Dink, okusa çok üzülürdü bu satırları.

Yemeğin etnik kimliği olabileceğini düşünmek, mutfakları siyasi sınırlar ile ayırabileceğini iddia etmek sadece Türk değil bölgedeki her türlü milliyetçiliğin şaşmayan pratiklerinden. Tabi burada "her şey bizimdir, en lezzetlisi bizimdir, herkes bizden öğrendi" kibri, böbürlenmesi de yok değil. Bu duygular cehalet ile birleşince her türlü felaket yaşanabilir gerçekten.

Öncelikle, yüzyıllardır Anadolu topraklarında yaşayan Ermenilerin yaptıkları yemeklere (kendilerine has ya da komşuları ile yaptıkları ortak yemeklere) Türkçe isimler vermeleri çok doğal ve anlaşılır. Türkçe sadece Türklerin değil, Türklerle birlikte bu topraklarda yaşamaya devam eden Ermenilerin de ana dili. Bugün hala Ermenice bilmeyen, Türkçe ve Kürtçe dilli o kadar çok Ermeni var ki.

Bilen bilir, İstanbul rakı sofralarının vazgeçilmez mezesi Topik bir Ermeni yemeğidir. Topa benzediğinden topik denmiştir. Top Türkçe bir kelimedir. Şimdi Topik Türk mutfağına aittir diyebilir miyiz? Parmaklarınızı yiyeceğiniz diğer bir Ermeni klasiği Midye dolması, dolma Türkçe bir kelime olduğu için Türk yemeği olarak kabul edilebilir mi? İstanbul mutfağıdır bahsettiğimiz şey.

Diğer taraftan öz be öz Türk lezzeti saydığımız, turist rehberlerinde bolca gördüğümüz

lahmacun, kebab, kokoreç, lokum kelimelerinin kökeni Türkçe midir? Ya balıklara, sebze, meyve, tatlılara verdiğimiz isimler? Denemek isteyen Nişanyan sözlüğe sorsun, ben sordum.

Yemeğin politik serüvenlerini anlatan kitabı 'MutfakTarih' 2015 yılında yayınlandığında Burak Onaran'la bir söyleşi yapmıştık. Modern devlet ile mutfakın birbirlerine göbekten bağlı olduğunu, Milli Mutfakın nasıl kurgulandığını, bu işe devletin nasıl ne zaman müdahil olduğunu, Milli mutfakların aslında ulus devletin sonradan belirlenmiş sınırlarıyla örtüşmediğini anlattığı söyleşide "Milli mutfak, Türk ismi altında birçok mutfak kültürünü eritiyor. Aynı coğrafyayı paylaşan Türk, Kürt, Rum, Arap, Ermeni vesaire diyerek saymadan geçerek ayıp ettiğim birçok kültürün paylaştığı ortak yemekler var. Pek tabii, yemeklerin sınırları aşılıyor olması, suyun rengini bulandıran bir şey milliyetçilikler için. O yüzden de, bu benzerlikler bir ortaklık sevinciyle değil, daha çok 'hırsızlık' terminolojisiyle ilan edilir milliyetçi jargona teşne basında. "Cacığımızı çaldılar", "Baklavamızın üzerine çöreklediler" gibi..." diyordu Onaran.

Onaran'ın "Özellikle Ermenilerle ilgili bir tür 'emval-i metruke' süreci işliyor bana kalırsa. "Nerede o meyhaneci Ermeniler, ne mezeleri vardı ah ah!" nakaratını bir yana bırakırsak, aslında söz konusu olan nüfusun büyük bir kısmı için unutulmuş, hatta unutulmanın ötesinde hiç yaşanmamış bir geçmiş. Zira unutmak bile varlığa dair bir farkındalığa işaret eder. Dolayısıyla Anadolu Ermeni nüfusunun mutfak kültürü sahipsiz, terkedilmiş bir sofraya gibi... Türk mutfak kültüründe bu ortak paydanın değil büyüklüğü, varlığı dahi neredeyse tamamen akıldan çıkmış durumda. Araplarla, Rumlarla, bazen Kürtlerle de kültürel miras kavgası yaparken görüyoruz milli mutfak. Türk etiketi hâkim kılınmaya çalışılıyor bu mücadelede. Ermeni mutfakı özelinde tamamen yokmuş gibi yapılıyor. Bu çok daha can yakıcı bana kalırsa... " dediği söyleşi Agos'ta yayınlanmıştı.

Bu tweet zincirinde tanıklık ettiğimiz bilgisizlik mutfak konusu ile sınırlı değil sadece, Ermenileri olur olmaz konularda sindirmek için kullanılan tehditkâr İttihatçı fotoğraflarında da bir mantık hatası var. Bilmeyenlere basitçe neden "Ermeni korkutmak için İttihatçı

fotoğrafi kullanmak yanlışır"ı anlatmak istiyorum.

Ermeni korkutmak için İttihatçı fotoğrafi kullanmak niçin yanlışır?

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu sadece büyük bir yıkımının değil katliamların müsebbipleri ile de hesaplaşma gereği duydular. Ülkeyi savaşa, yıkıma sürükleyenlerin yargılanmasının bir sebebi de Osmanlı tebaası olan Ermenileri sürgün ve katliama uğratmalarıydı.

1918'de İstanbul'da Divan-ı Harb-i Örfi kurularak, İttihatçılar, ülkeyi savaşa sokma, başta Ermeniler, Süryaniler olmak üzere Hıristiyan vatandaşları katliama tabi tutma ve yolsuzluk suçlamalarıyla yargılanmaya başladılar. Baş sorumlular yani şu göğüsler gerile gerile fotoğrafları paylaşılan İttihat-Terakki liderleri yurtdışına kaçmıştı.

Davalar akamete uğrasa ve sonra kurgulanacak resmi Türk tarihinde unutturulmaya çalışılsa da, bu yargulamalarda tehcir ve soykırım konusunda hala başvuru olan önemli belge ve tanıklılar kayda alındı.

Uzatmayalım, 28 Nisan 1919'da başlayan mahkemeler 5 Temmuz 1919'da sona erdiğinde Talat Paşa, Enver Paşa, Cemal Paşa ve Dr. Nazım için idam kararı verilir. Bunlar dışında, Ermeni tehciri ve katliamları suçlamasıyla açılan yaklaşık 63 dava sonucunda toplam 20 idam hükmü verildi.

Bu idamlardan 3'ü yerine getirilmiş, kalan 17'si ise, sanıkların firarda olmalarından dolayı gıyabında verilmişti. Kısaca Ermenilere yapılan zulmü kabul edip, cezalandırma yoluna ilk bu topraklarda başlanmıştı. Fakat Osmanlı Devleti'nin siyasi, idari ve askerî kadrolarının büyük bir kısmının bu kolektif suça karışmış olması, yargulamaların ve cezalandırmaların yetersiz kalmasına neden oldu.

Bu suça karışanların bir bölümünün yeni cumhuriyetin kurucu kadroları arasında yer aldı, zihniyette büyük bir değişiklik olmadı, peki kaçan İttihatçılar kendi ülkelerindeki adaletin elinden “kaçtıktan” sonra yurt dışında mutlu mesut yaşayabildiler mi?

Bugün hala “O zaman kestik, yine keseriz” denilen Ermeniler bu mahkemeler kurulurken ve faililer cezasız kalırken ne yapıyorlardı?

1918’de Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti bağımsızlığını ilan etti. 1915 felaketinden sonra, bu Ermeniler için çok kıymetli bir kazanımdı. Soykırım yaşayan Ermenilerin intikamını almak ülkenin ilk hükümeti Taşnaklar için gündemin en önemli konularından biriydi. 1919 tarihinde Ermenistan’ın başkenti Yerevan’da gerçekleştirilen 9. Kongre’de Soykırımın müsebbipleri konusu tartışıldı. Harputlu siyasetçi Şahan Natali bir intikam planı oluşturulması konusunda teklif verdi. Bir kereden kabul görmeyen ve tartışmalara neden olan plan, Malta mahkemelerinin de suçluların cezalandırması konusunda rol oynamayacağı anlaşılınca kabul edildi. İngilizler Osmanlı yöneticilerine gerekli cezayı veremeyeceklerine göre iş başa düşüyordu.

Tehcire katkısı olan yaklaşık 650 kişinin listesi çıkarıldı, 41 kişi ise “elebaşı” kabul edildi. Kara listenin ilk sıralarında, tehcir kararı alan İttihat ve Terakki üçlüsü olarak adlandırılan Talat, Cemal ve Enver Paşalar bulunuyordu. Yapılacak operasyon mitolojideki intikam tanrıçası Nemesis ile adlandırıldı.

Ülkelerinde ölüm cezasına çarptırılan ama kaçmalarına göz yumulan Talat paşa, 15 Mart 1921’de Berlin’de Soğomon Tehlirian tarafından, Enver Paşa, 4 Ağustos 1922 tarihinde Orta Asya’da Kızıl Ordu birlikleri ile girmiş olduğu çatışmada bir Ermeni tarafından öldürüldü. Cemal Paşa, 25 Temmuz 1922 tarihinde Petros Ter-Poğosyan ve Artashes Gevorgyan tarafından Tiflis’te öldürüldü.

Kahramanlaştırılan ve cinayet sırasında 24 yaşında olan Soğomon Tehlirian’a Alman

mahkemesinde yargıç Talat Paşa'yı öldürüp öldürmediğini sorunca "Bir insan öldürdüm ama katil değilim" diyerek pişman olmadığını vurgulamış, tehcir sırasında yaşadıklarını anlatmış, Tehlirian Davası birdenbire Talat Paşa Davasına dönüşmüştü.

Avrupa ve ABD'de yaşayan Ermenilerin topladığı paralar ile tutulan üç ünlü savunma avukatı, ustaca, Tehlirian'ı sanık sandalyesinden alıp yerine Talat Paşa ve İttihatçı zihniyeti oturtuvermişleri. 12 kişilik halk jürisini tehciri yaşayan birçok tanığı dinledi. Tehlirian cinayeti cinnet anında işlediğinden suçlu bulunmadı, beraat etti. Almanya 100 yıl sonra kabul edeceği bu suçtan o günlerde korkmuş, sorumluluğun kendine de bulaşabileceği düşüncesi ile belki de siyasi bir karar vermişti.

Tehlirian aslında cinnet falan geçirmemiş, cinayeti soğukkanlılıkla işlemiş intikamla sarhoş olmuş bir tetikçiydi. Nemesis operasyonları ile bu listedeki 101 İttihatçının ve onlarla ortaklık yapan Ermenilerin de tetikçiler tarafından infaz edildiği söyleniyor.

Yapılan katliamlar övülecek şeyler değil, burada net olalım. Aynı şekilde katliamcıları katletmek de. Hukuk felç olmuş, dünya sizin acılarınıza yüz çevirmiş, yargılanıp infaz cezası alanlara anıt mezarlar yaptırılmış, ailelerine maaşlar bağlanmış olsa da...

Konumuza dönecek olursak, "Dolma Ermeni yemeğidir" diyene İttihatçıların fotoğraflarını "Biz kökünüzü kazıdık, akıllı olun" edasıyla cevap olarak gönderenler, Ermeni bir densizin de Nemesis Operasyonunun sorumlularının fotoğraflarını gönderebileceğini hesaba katmalı. Soykırımcı paşaların çok da bilinmeyen cinayetlerini öğrenmek, Ermenileri katleden kahramanların Ermeniler tarafından öldürüldüğü gerçeği ile karşılaşmak, avcı iken av olduklarını anlamak, birçok insanın hayal dünyasına dönüşmüş milli tarihle ters düşmek zorunda kalmasına sebep olabilir.

Kaynak: ahvalnews

